

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠILUMOS ŪKIO ĮSTATYMAS NR. XIV-1876

Priimtas 2023 m. balandžio 6 d.

ŠILUMOS ŪKIO ĮSTATYMO PAKEITIMO PAGRINDINIAI TIKSLAI

TIKSLAS
NR. 1

Ilgalaikis šilumos
ūkio planavimas

TIKSLAS
NR. 2

Šilumos ūkio
dekarbonizacija,
efektyvumo
didinimas, šilumos
vartojimo ir šilumos
nuostolių mažinimas

TIKSLAS
NR. 3

Daugiabučių namų
vidaus šildymo
sistemų tinkama
prižiūra

TIKSLAS
NR. 4

Kainodaros
principų
tobulinimas

TIKSLAS
NR. 5

Šilumos ūkio
valdymo
perdavimas

Problema: šilumos tiekimo užtikrinimas ir šilumos ūkio plėtra priskiriama savivaldos kompetencijai, tačiau savivaldybės lygmeniu šiuo metu neatliekamas ilgalaikis (10 metų) šilumos ūkio plėtros planavimas

- Numatoma pereiti prie ilgalaikio planavimo **dešimties metų** laikotarpiui.
- Turėti **dvių lygių** šilumos ūkio planavimo dokumentus:
  1. **Savivaldybės šilumos ūkio specialusis planas** (šiuo metu kas 7 metus atnaujinamiems specialiesiems šilumos ūkio planams atnaujinti nustatyti 10 metų laikotarpį)
  2. **Šilumos tiekėjų 10 metų šilumos ūkio plėtros investicijų planas** (atnaujinamas kas 3 metus, privalomas visiems šilumos tiekėjams, tvirtinamas savivaldybės institucijos).
- Nacionalinio lygmens strateginiai dokumentai nustatytų bendrąsias šilumos ūkio plėtros gaires ir tikslus, savivaldybės pasirinktų ekonomiškai naudingiausias būdus šiems tikslams pasiekti, kartu su šilumos tiekėjais planuojant tvarius šilumos gamybos ir energijos išteklių poreikius.

Problema: savivaldybių tvirtinamas šilumos ūkio specialusis planas dažniausiai apsiriboja tik CŠT teritorijų planavimu ir nenustato šilumos ūkio tvarios plėtros gairių ilgalaikėje perspektyvoje

Savivaldybės šilumos ūkio specialusis planas – savivaldybių specialiojo planavimo dokumentas, kuriame, įgyvendinant šilumos ūkio plėtros priemones, nustatomos esamos ir planuojamos naujos šilumos vartotojų teritorijos, nurodomi galimi ir alternatyvūs šildymo būdai, savivaldybės šilumos ūkio plėtros ilgalaikiai tikslai ir uždaviniai, šilumos gamybos įrenginiai ir kurio tikslas yra tenkinti šilumos vartotojų poreikius pagrįstomis būtinosiomis sąnaudomis, neviršijant leidžiamo neigiamo poveikio aplinkai.

Šilumos ūkio specialiajame plane (10 metų laikotarpiui) nustatomi:

- savivaldybės šilumos ūkio plėtros ilgalaikiai tikslai, uždaviniai ir siektini rodikliai dešimties metų ar ilgesniam laikotarpiui;
- priemonės, kuriomis savivaldybės užtikrins strateginių tikslų įgyvendinimą;
- CŠT sistemų ir šilumos gamybos plėtros ir modernizavimo priemonės, jų įgyvendinimo terminai, lėšų poreikis ir lėšų šaltiniai;
- esamos ir planuojamos naujos CŠT sistemų teritorijos, pateikiami principiniai techniniai sprendimai dėl kiekvienai teritorijai nustatytų alternatyvių energijos ar kuro rūšių naudojimo, kad būtų patenkinami šios teritorijos vartotojų šilumos poreikiai;
- priemonės centralizuotai tiekiamos šilumos patikimumo didinimui, paslaugų kokybės gerinimui ir sistemos optimizavimui, šilumos suvartojimo paklausos mažinimui.

Šilumos ūkio specialieji planai turės būti atnaujinami **ne vėliau kaip per 15 mėn.** nuo šilumos plėtros priemonių patvirtinimo.

ŠILUMOS TIEKĖJO ŠILUMOS ŪKIO PLĖTROS INVESTICIJŲ PLANAS

Problema: dažniausiai šilumos tiekėjai savo veiklą grindžia 3-5 metų laikotarpio planavimo dokumentais, neturi ilgesnio laikotarpio strategijos, kokių tikslų ir poveikio rodiklių turėtų siekti ilgesniuoju laikotarpiu

Šilumos tiekėjas, siekdamas įgyvendinti šilumos ūkio tikslus ir priemones, parengia dešimties metų šilumos ūkio plėtros investicijų planą ir teikia jį tvirtinti savivaldybės institucijai. Šis planas atnaujinamas ne rečiau kaip kas 3 metus ir iki einamųjų metų spalio 1 dienos teikiamas savivaldybės institucijai tvirtinti, o patvirtintas viešai skelbiamas šilumos tiekėjo interneto svetainėje.

Šilumos tiekėjo 10 metų šilumos ūkio plėtros investicijų plane nustatoma:

- šilumos tiekimo sistemos plėtros ir modernizavimo planas, plėtros perspektyvinės zonos;
- kaštų ir naudos analize pagrįstos planuojamos investicijos, finansavimo šaltiniai;
- energijos išteklių poreikių prognozės, naujų šilumos gamybos įrenginių poreikis, prioritetą teikiant ŠESD emisijas mažinančioms technologijoms;
- efektyvumo didinimo ir šilumos suvartojimo poreikių mažinimo planas, paslaugų plėtros ir paslaugų kokybės gerinimo planas;
- priemonės šilumos suvartojimo paklausos mažinimui, efektyvumo didinimui, tiekimo patikimumo ir konkurencijos didinimui;
- galimi AEI, šilumos talpyklų, atliekinės šilumos panaudojimo šaltiniai ir jų integravimo būdai ir priemonės;
- CŠT sistemos galimybės teikti elektros energetikos sistemos lankstumo paslaugas.

Šilumos ūkio plėtros investicijų planas derinamas su šilumos tiekėjo valdyba, jeigu jos nėra - su savivaldybės institucija.

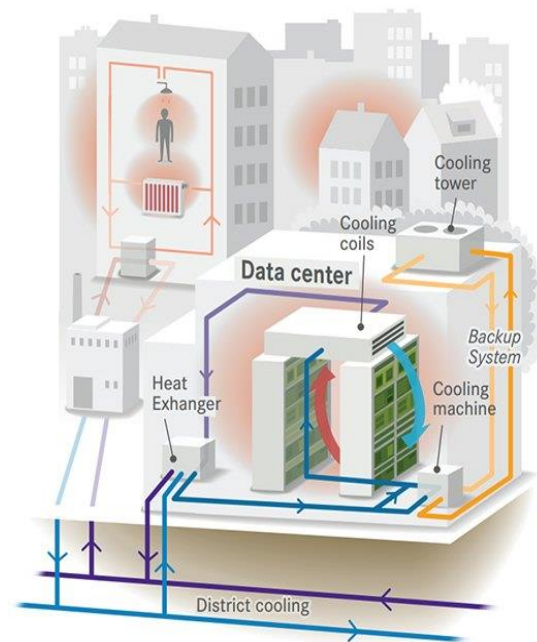
Savivaldybės institucija atlieka dešimties metų šilumos ūkio plėtros investicijų plano įgyvendinimo stebėseną, kas trejus metus vertina jo vykdymą ir viešai savivaldybės interneto svetainėje paskelbia gautus rezultatus.

ŠILUMOS GAMYBOJE NAUDOJAMŲ AEI ĮVAIRINIMO SKATINIMAS

Problemos: Lietuvoje neišnaudojamas atliekinės šilumos potencialas, esama šilumos aukcionų tvarka neskatina investicijų į alternatyviais (nepastoviais) AEI šaltiniais paremtą šilumos gamybą – atliekinės šilumos panaudojimą – kurių gamybos apimtys (MWh) yra sunkiau prognozuojamos palyginti su biokuro katilinėmis

- Nustatoma, kad šilumos tiekėjas jam priklausančioje aprūpinimo šiluma sistemoje atliekinę šilumą, išskyrus pagamintą kogeneracijos būdu ir (ar) deginant atliekas, **superka ne šilumos aukciono būdu** Tarybos patvirtiname šilumos gamybos ir (ar) supirkimo tvarkos ir sąlygų apraše nustatyta tvarka, **ne aukštesne kaip Tarybos nustatyta tvarka apskaičiuota didžiausia leistina atliekinės šilumos supirkimo kaina**, kuri nustatoma ne trumpesniai kaip vienų metų laikotarpiui.
- Atliekinę šilumą tiekiantys įrenginiai prijungiami prie šilumos perdavimo tinklų. Naudojimosi šilumos perdavimo tinklais sąlygų sąvade nustatyta tvarka. Šilumos tiekėjas savo lėšomis organizuoja atliekinę šilumą tiekiančio įrenginio prijungimo prie šilumos perdavimo tinklų darbus ir šių darbų pagrįstos sąnaudos įvertinamos VERT šilumos kainų nustatymo metodikoje nustatyta tvarka.
- Atliekinės šilumos supirkimo ir panaudojimo bendrieji principai taikomi ir atliekinę šilumą bendros šilumos ir elektros energijos gamybos (kogeneracijos) būdu generuojantiems asmenims, kurių pagrindinė veikla nėra elektros energijos ir (ar) šilumos gamyba.

Dažniausiai pasitaikantys atliekinės šilumos šaltiniai: Pramonės įmonėse procesų metu nepanaudojama atliekinė šiluma; vandenvals įmonės; dideli duomenų centrai; komercinės paskirties pastatai (vėsinimo proceso metu išmetama šiluma).

DAUGIABUČIŲ VIDAUS ŠILDYMO IR KARŠTO VANDENS SISTEMŲ PRIEŽIŪRA

Problemos: daugiabučio namo šildymo ir karšto vandens sistemų prižiūrėtojai dažnai neskiria pakankamai dėmesio sistemų paruošimui šildymo sezonui, išbalansuotos sistemos netolygiai šildo daugiabutį, nepakankamas prižiūrėtojų veiklos kokybės kontrolės mechanizmas

- Akcentuota, kad pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtoju gali būti ir (ar) šilumos tiekėjas.
- Prižiūrėtojas įpareigojamas rengti pasiūlymus dėl šilumos energijos taupymo priemonių įgyvendinimo ir teikti ataskaitas pastato savininkui ir daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų valdytojui, kurie nustatytų būtinas priemones šildymo ir (ar) karšto vandens sistemos efektyvumo didinimui užtikrinti.
- Daugiabučio namo šildymo ir karšto vandens sistemų periodinius patikrinimus dėl jų atitikties teisės aktuose nustatytiems reikalavimams atlieka VERT.
- VERT už nustatytų reikalavimų nevykdymą Prižiūrėtoju gali taikyti nustatytas sankcijas įstatyme numatytais atvejais, išskyrus kai nustatytų priemonių vykdymui nebuvo gautas gyventojų pritarimas dėl reikalingų veiksmų atlikimo ir finansavimo.
- Pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojas su šilumos tiekėju sudaro šilumos pristatymo buitiniams šilumos vartotojams sutartį, su karšto vandens tiekėju – karšto vandens pristatymo buitiniams šilumos vartotojams sutartį. Kol sutarties šalys sudaro individualias sutartis, šilumos tiekėjo ir (ar) karšto vandens tiekėjo ir pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojo tarpusavio santykius reglamentuoja šilumos pristatymo buitiniams šilumos vartotojams **sutarties standartinės sąlygos** ir karšto vandens pristatymo buitiniams šilumos vartotojams sutarties standartinės sąlygos, kurias nustato šilumos tiekėjas.

ŠILUMOS KAINODARA IR SKATINAMASIS REGULIAVIMAS

Problemos: žemas CŠT įmonių pelningumas, mažiausios kainos reikalavimai stabdo šilumos ūkio technologinį vystymąsi, skatina investicijas tik į pigiausias šilumos gamybos būdus, nėra pakankamų paskatų investuoti į šilumos vartojimą mažinančias technologijas

- Šilumos kainodara grindžiama **pagrįstų būtinųjų sąnaudų bei skatinamojo reguliavimo principu**.
- Nepriklausomų šilumos gamintojų ir (ar) šilumos tiekėjų šilumos gamybos pajėgumai, su kuriais šie dalyvauja šilumos aukcionuose, ir su šiais šilumos gamybos pajėgumais susijusios pagrįstos būtiniosios sąnaudos ir protingumo kriterijus atitinkanti investicijų grąža priskiriami – konkurencinei šilumos gamybos veiklai ir šiai veiklai yra taikoma privaloma šilumos gamybos kainodara šio įstatymo nustatyta tvarka (ne ilgiau kaip 5 metus).
- Šilumos pajamų bazinis lygis, nustatomas 3-5 m. laikotarpiui šilumos gamybos ir tiekimo pajamų bazinis lygis, kuris sudarytas iš pastoviosios ir kintamosios pajamų lygio dalių.
- Šilumos tiekėjas parengia šilumos pajamų bazinio lygio projektą ir teikia VERT ir (ar) savivaldybės institucijai tvirtinti.
- Šilumos pajamų bazinį lygį kasmet koreguoja šilumos tiekėjas, vadovaudamasis Šilumos kainų nustatymo metodika.
- **VERT ir savivaldybėms pavedama numatyti pakankamas paskatas šilumos tiekėjui:**
  - didinti šilumos gamybos, tiekimo ir vartojimo efektyvumą, mažinti šilumos suvartojimą,
  - optimizuoti šilumos tiekimo sistemą, didinti šilumos tiekimo patikimumą,
  - gerinti šilumos tiekėjo paslaugų kokybę, diversifikuoti šilumos gamyboje naudojamus AEI,
  - atlikti mokslinius tyrimus ir diegti inovacijas.

Problema: šiuo metu savivaldybių institucijos įvairiomis sąlygomis perduodamos ar išnuomodamos šilumos ūkio valdymą, o paskui perimdamos išnuomotą šilumos ūkio turtą susiduria su įvairiomis problemomis vedančiomis į teisinius ginčus

- Įgyvendinamos Valstybės kontrolės rekomendacijos dėl šilumos ūkio valdymo perdavimo teisinio reglamentavimo.
- Nustatoma, kad šilumos ūkio valdymo perdavimas atliekamas tik įvykdžius konkurencingą procedūrą Koncesijų įstatyme, Viešųjų pirkimų įstatyme ar Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatyme nustatyta tvarka.
- Nustatoma savivaldybės institucijai pareiga, jai planuojant ir rengiant šilumos ūkio valdymo perdavimo dokumentus, atsižvelgti į Nacionalinį pažangos planą ir Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje nustatytas strategines kryptis, tikslus, uždavinius ir įgyvendinimo priemones.
- Nustatoma, kad iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos savivaldybių institucijų su asmenimis sudarytos nuomos, koncesijos ar kitos sutartys dėl šilumos ūkio valdymo perdavimo galioja iki šių sutarčių galiojimo termino pabaigos.
- Po šio įstatymo įsigaliojimo iki tol galiojusios šilumos ūkio valdymo sutartys negali būti pratęsimos.

- **Šilumos ūkio įstatymas įsigalioja 2023 m. spalio 1 d.**
- Lietuvos Respublikos Vyriausybė, jos įgaliotos institucijos ir Valstybinė energetikos reguliavimo taryba iki **2023 m. rugsėjo 1 d.** priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.
- Šilumos tiekėjų rengiamas dešimties metų šilumos ūkio plėtros investicinį planą turi patvirtintas **iki 2024 m. gegužės 1 d.**
- VERT ir savivaldybių institucijų nustatytos šilumos bazinės kainos galioja iki atitinkamų institucijų sprendimuose nustatytų datų. Artimiausio šilumos bazinės kainos (kainų dedamųjų) perskaičiavimo metu šilumos kainų pastovioji ir kintamoji dedamosios konvertuojamos atitinkamai į šilumos pajamų lygio pastoviąją dalį ir šilumos pajamų lygio kintamąją dalį.

Dėkojame už dėmesį.